

A portrait of Johann Sebastian Bach, rendered in a dark, textured style. A horizontal red bar is placed over his eyes, symbolizing the Swedish flag. The background is dark and textured.

# Alla tiders Bach

Berwaldhallen 6 oktober kl 16  
Johann Sebastian Bachs mest älskade körverk

Drottningholms Barockensemble • Dirigent: Håkan Sund

Solister: Sofia Niklasson • Eleonora Poignant • Anna Zander Sand • Mats Carlsson • David Wijkman  
Akademiska kören • Of Chorus • Stockholms Motettkör KFUM • Haga Motettkör

# Program den 6 oktober 2024

## GLORIA & ET IN TERRA PAX

Ur *h-mollmässan*, komponerad 1724–1749 och ansedd som ett av musikhistoriens mäktigaste verk. Antagligen aldrig framförd i sin helhet under Bachs levnad.

## SANCTUS & PLENI SUNT COELI

Ur *h-mollmässan*.

## JESU MEINE FREUDE

Det finns olika bud om när denna motett komponerades. Det kan ha varit till begravningen av Johanna Maria Kees, frun till postmästaren i Leipzig, den 18 juli 1723. Andra menar att den skrevs som ett övningsstycke till gosskören i Thomaskyrkan.

## ÄR DU HOS MIG (BIST DU BEI MIR)

Ur Gottfried Heinrich Stölzels opera *Diomedes* från 1718. Stycket har tidigare felaktigt tillskrivits Johann Sebastian Bach, sannolikt för att Bachs andra hustru Anna Magdalena hade kopierat den till familjens notbok.

## AIR

Komponerad cirka 1730.

## BADINERIE

Komponerad 1738–1739.

## RUHT WOHL

Ur *Johannespassionen*. Ett av de första verken som Bach skrev i Leipzig.

## MAGNIFICAT

Marias lovsång.  
Komponerad 1723–1733.

## Medverkande

Akademiska kören  
Of Chorus  
Stockholms Motettkör KFUM  
Haga motettkör

Sofia Niklasson, sopran  
Eleonora Poignant, sopran  
Anna Zander Sand, alt  
Mats Carlsson, tenor  
David Wijkman, bas

Drottningholms Barockensemble

Dirigent: Håkan Sund

Konferencier: Eva Krutmeijer

# Johann Sebastian Bach (1685–1750)

Efter nästan ett decennium som uppskattad hovorganist och kammarmusiker hos hertig Ernst August i Sachsen-Weimar, med några av sina största orgelverk och 30 kantater på verkslistan, körde det 1717 ihop sig rejält för den då 32-årige Johann Sebastian Bach. Han hade sett fram emot att bli befordrad till kapellmästare, men fick till sin häpnad inte tjänsten. Förmodligen sa han vad han tyckte om den saken, för det ville sig inte bättre än att han hamnade i arresten en månad för att därefter få "onådigt avsked" av hertigen. Men vid det laget hade Bach redan säkrat en anställning som hovkapellmästare hos furst Leopold av Anhalt-Köthen. Här var hovet reformert och ingen musik tilläts vid gudstjänsterna. Så till skillnad från hans tidigare tjänster hade han inga uppgifter som kyrkomusiker. I stället komponerade han mängder av instrumentalmusik, bland annat Brandenburgkonserterna.

Bach trivdes i Köthen, och hade möjligen tänkt stanna där resten av livet. Men omständigheterna ville annorlunda. Hans arbetsgivare var tvungen att lägga alltmer pengar på den preussiska militären, vilket innebar mindre pengar till musik. Till råga på allt var den nygifta furstens unga hustru inte bara djupt omusikalisk utan även direkt fientligt inställd till musik i största allmänhet. Allt sammantaget blev furstens intresse för sin hovkapellmästare allt svalare och Bachs tillvaro allt outhärdligare.

Dags för uppbrott igen alltså. Till Leipzig denna gång, där Bach fick anställning som kantor vid Thomaskyrkan. Han hade varit tveksam till att söka tjänsten, eftersom den i praktiken innebar ett kliv ner på karriär-

trappan. Och hade någon berättat för honom att han skulle stanna här fram till sin död 27 år senare, så skulle den gode Bach nog förhållit sig en smula skeptisk.

Bachs arbetsuppgifter i Leipzig var kolossalt omfattande. Inte bara skulle han leda all musik vid gudstjänsterna i Thomas- och Nikolaikyrkorna varje söndag och helgdag, vilket ständigt krävde nya kompositioner, framför allt motetter och kantater. Han skulle också övervaka stadens musikliv och ansvara för flera amatörmusiksällskap, för vilka han bland annat skrev ett antal orkestersviter. Dessutom var det hans plikt som Thomaskolans lärare och kantor att göra skolans elever – "thomanerna" – till duktiga körsångare.

Det måste han ha lyckats ganska bra med, för det är i Leipzig han skriver Juloratoriet, Johannes- och Matteuspassionerna, den stora Mässan i h-moll och de flesta av sina 300 kantater. (Faktum är att alla verk av Bach som vi får höra på dagens konsert är skrivna under hans Leipzig-period.)

Tiden i Leipzig var produktiv, men samtidigt slitsam för Bach. Under sitt sista år drabbades han dessutom av en ögonsjukdom som gjorde honom blind och när han dog hade tiden sprungit förbi honom. Hans polyfona, sinnrika tonväv ansågs föråldrad och hade ersatts av enklare, mer insmickrande ideal. Och vid 1700-talets slut var det sonen Carl Philipp Emanuel som var den store Bach, medan fadern var så gott som helt glömd.

Ett tillstånd som tack och lov visade sig vara av övergående natur.

Per Gudmar Sommarström



## ”Det är bara att buga sig inför Bachs skaparkraft.”

Riktigt hur idén till dagens konsert uppstod minns inte Håkan Sund på rak arm. Men Bach är en ständig följeslagare och att bjuda in andra körer till större evenemang börjar bli en tradition i Akademiska kören.

”Bach och jag har en relation som går långt tillbaka. Från att jag började spela hans musik på piano i 12-årsåldern har vi umgåtts i princip dagligen”, säger Håkan.

När programmet började formas i hans huvud var det framför allt två verk han ville att körerna skulle framföra.

”När jag hörde *Ruht Wohl* första gången blev jag fullständigt uppslukad. Jag ville att den aldrig skulle ta slut. Det var något med spänningen i tonspråket som Bach lyckats skapa, från det mörka till det ljusa, det speglar liksom allt i oss människor. Och *Magnificat*, det är ett fantastiskt verk som består av tolv mycket olika stycken, koncentrerade och melodiskt fantasifulla, med makalösa harmonier. Man bugar sig inför sådan skaparkraft!”

Förutom en inbjudan till de andra körerna var det viktigt att också kunna locka duktiga solister och en riktigt bra orkester.

”Drottningholms Barockensemble är bland det bästa vi har när det gäller att tolka Bach. När de nappade vågade jag tro på projektet.”

Att föra samman fyra olika körer, bestående av sångare som alla sjunger på sin fritid – och få dem att anamma den tolkning som han själv spelat upp i sitt inre under alla timmar av förberedelser – det insåg han skulle bli en utmaning.

”Vi får se hur det går”, säger Håkan med ett leende. ”Musik bildas i stunden. Här och nu. Det är inte lätt att sjunga Bach, det är många snabba, korta toner och språng. Men det

finns inget som säger att vi inte klarar det!”

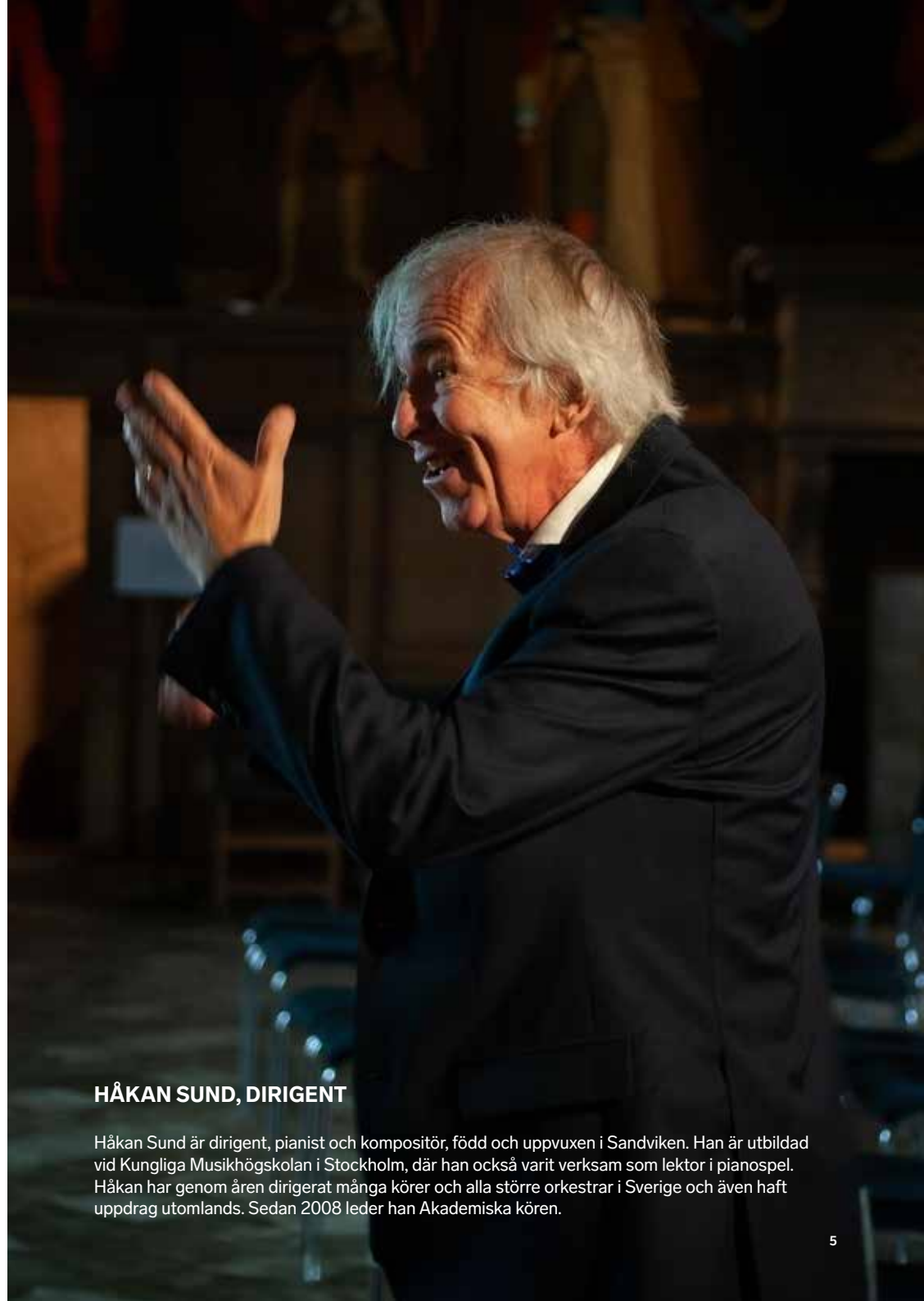
Förberedelserna har pågått länge, för körerna några månader men för Håkan mycket längre. Partituret har granskats i detalj och han har lyssnat in sig på många inspelningar. Ändå är det inte så lätt att bara bestämma sig för hur man ska göra.

”Innan jag ställer mig framför kören har Bach och jag haft många högtidsstunder. Jag har tillbringat så mycket tid med musiken att den till slut format sig till något i mitt inre. Det är som att jag vet inom mig själv, att så här kan jag göra, så här ska det låta.”

Men hur överför Håkan det till dem han har framför sig?

”Visst kan det vara knepigt att få till den precision och den interpretation som man önskar. Det gäller att hjälpa stämmorna med sina insatser, visa med gester och ord, men också lita på det som händer här och nu. Vi skapar musiken tillsammans och alla är medansvariga. Det är det som är så fantastiskt med körsång. Många har svårt att hitta sin plats i samhället idag. Arbetslivet präglas inte bara av högt tempo och konkurrens utan ofta även av stress och stridigheter. Men kören, det är en skyddad och välkomnande plats där alla behövs. Där ger du av dig själv och får tillbaka av de som står intill. Att sjunga i kör är en koncentrationsakt som totalt ockuperar oss. Det vi skapar tillsammans sker i nuet. Att få vara mitt i något sådant, det är riktig lycka. Och det är viktigt. Kanske det viktigaste vi har i ett samhälle. Att vi får känna oss som en del av något större.”

Berättat för Eva Krutmeijer,  
medlem i Akademiska kören



### HÅKAN SUND, DIRIGENT

Håkan Sund är dirigent, pianist och kompositör, född och uppvuxen i Sandviken. Han är utbildad vid Kungliga Musikhögskolan i Stockholm, där han också varit verksam som lektor i pianospel. Håkan har genom åren dirigerat många körer och alla större orkestrar i Sverige och även haft uppdrag utomlands. Sedan 2008 leder han Akademiska kören.



## AKADEMISKA KÖREN

Akademiska kören i Stockholm är en fristående blandad kör med cirka 50 medlemmar. Kören grundades redan 1931 och har haft flera namnkunniga dirigenter, bland andra Johannes Norrby, Eskil Hemberg och Christina Hörnell. Sedan 2008 leds kören av Håkan Sund. Kören har en bred repertoar, med allt från medeltida och nutida musik till jazz och folkmusik. Under Håkans tid har man samarbetat med bland andra Jan Allan,

Monica & Carl-Axel Dominique, artistduon Lise&Gertrud, gitarrlegenden Janne Schaffer och multiinstrumentalisten Ale Möller samt turnerat i Danmark, Frankrike, Åland, Italien och gästspelat i Atlanta, USA.

Nästa konsert med Akademiska kören: Julkonserten i Templet, Östermalmsgatan 69, 30 november kl. 16 och i Kungsholms kyrka, 6 december kl. 19.



## OF CHORUS

Blandad kör med ca 30 medlemmar från Stockholm under ledning av André Hasselgren. Kören sjunger det de tycker är fint eller roligt, och alltid med kvalitet som målsättning. Man ger vanligtvis 1–2

egna konserter per termin. I år fyller kören 10 år vilket firas med en Jubileumskonsert i Stefanskyrkan, 23 november kl. 16.30. Det blir ett varierat program med nedslag i körens historia.



## STOCKHOLMS MOTETTKÖR, KFUM

Blandad kör med omkring 30 rutinerade sångare och en bred repertoar av framför allt klassisk musik och svensk körlyrik, men även jazz och folkmusik. Kören bildades 2018 av Stockholms Motettkör och KFUM:s Kammarkör som funnits i 40 respektive 60 år. Dirigent är Szymon Rudzki, som studerat både klassisk sång vid Musikhögskolan i Wrocław i Polen och kördirigering vid Kungliga Musikhögskolan i Stockholm.



## HAGA MOTETTKÖR

Haga Motettkör är en fristående kör med 25 medlemmar. Kören leds sedan 2003 av Michael Dierks, kantor i Tyska kyrkan. Repertoaren omfattar både sakral och profan musik från renässans till nutid. Kören varvar finstämda konserter i liten skala med större projekt tillsammans med andra körer och orkestrar. På senare tid har man sjungit bland annat Beethovens nionde symfoni, romantiska stycken av Saint-Saëns, Hindemith och Hugo Wolf samt verk av Brahms, Bach och Monteverdi i dubbelkör.



## SOFIA NIKLASSON, SOPRAN

Verksam som sopran framför allt i barocksammanhang och i den nutida repertoaren. Hon engageras ofta som solist i de vanligaste kyrkomusikaliska verken, såsom Bachs passioner, Händels *Messias* och Mozarts *Requiem*, men även vid framförandet av nyskrivna verk, nu senast våren 2024 i B Tommy Anderssons *Passio secundum Mattheum*, där hon gjorde sopranpartiet. Sofia är anställd som förstasopran i Radiokören och medlem i vokalensemblerna Ecstatic Ensemble, grundad av Malena Ernman, och Vokalharmonin.



## ELEONORA POIGNANT, SOPRAN

Utbildad i klassisk sång vid Kungliga Musikhögskolan i Stockholm. Vid sidan av sitt jobb som sångare i Radiokören framträder hon ofta som solist i kyrkomusikaliska sammanhang. På repertoaren finns verk såsom Händels *Messias*, Bachs *Johannespassion* och *Juloratorium*, Mozarts *Requiem* och Lars-Erik Larssons *Förklädd Gud*.



### ANNA ZANDER SAND, ALT

Anna Zander är en sångerska med stor musikalisk bredd. Hon började sin musikaliska bana på Kulturamas jazz- och rocklinje i Stockholm och har även studerat tidig musik vid Kungliga Musikhögskolan. Hon är eftertraktad både som solist och ensemblemusiker, med en gedigen repertoarlista när det gäller de stora konsert- och kyrkomusikaliska verken av Monteverdi, Bach, Händel, Vivaldi, Mozart, Beethoven och Haydn. Sedan 2002 är hon dessutom korist i Radiokören.



### MATS CARLSSON, TENOR

Utbildad vid Kungliga Musikhögskolan och Operahögskolan i Stockholm. Mats är medlem i Radiokören och arbetar dessutom som frilansande sångare inom opera, konsert och kyrkorepertoar. Bland rollerna kan nämnas: Hertigen (*Rigoletto*), Romeo, Faust, Pinkerton (*Madame Butterfly*), Rinuccio (Gianni Schicchi), Hagenbach (*La Wally*) och Enzo Grimaldo (*La Gioconda*). 2008 tilldelades han Jussi Björlingsällskapets nyinstiftade pris med motiveringen "En synnerligen lovande tenor som firat framgångar i en repertoar av sånger och roller som i många avseenden motsvarar Jussi Björlings egen". Han har också erhållit Folkoperans soliststipendium.



### DAVID WIJKMAN, BAS

Medlem i Radiokören och frilansande sångare med en bred musikalisk bakgrund. Som oratoriosolist har han medverkat i de flesta stora mästerverk och på operascenen har han uppträtt i roller som Onegin, Papageno (*Trollflöjten*) och Figaro. David har även tävlat på VM i barbershop, sjungit i jazz-trio och skriver egen musik.



### DROTTNINGHOLMS BAROCKENSEMBLE

Drottningholms Barockensemble bildades av altviolinisten Lars Brolin 1971. Musiker i ensemblen är specialiserade på att spela 1600- och 1700-talsmusik på tidstroga instrument. Idag har antalet medlemmar växt till 31 och man kan som mest presentera en orkester med stråk, blås, slagverk och pukor. Konsertmästare för ensemblen är violinisten Nils-Erik Sparf samt Stefan Lindvall, som är verksam i Norge, Sverige och Danmark. Medlem i ensemblen är även Mattias Lundberg, professor i musikvetenskap vid Uppsala universitet som bland annat

bidrar med sin expertis i våra forskningsrelaterade projekt, där man tar fram historiskt musikmaterial samt dokument om tidstroga uppförandepaxis.

Ensemblens 50-års jubileumsfestival i Riddarhuset innehöll bland annat uruppföranden av Roman/Leonardo *Leos Dixit* och Johan Agrells sinfonior. Agrells sinfonior spelades in under pandemin och släpptes på CD våren 2023.

Drottningholms Barockensemble ger cirka 40 konserter om året i Stockholm med omnejd, men även i övriga Sverige, Norden och internationellt.

# Vill du höra mer?

Välkommen på Akademiska körens julkonserter.



AKADEMISKA KÖREN

**JULKONSERT**  
*Våra mest älskade julsånger*

Fredag 6 december kl 19.00  
Kungsholms kyrka

Biljetter 0–200 kr  
Biljetter på [billetto.se](https://billetto.se)



AKADEMISKA KÖREN

**JULKONSERT**

Lördag 30 november kl 16  
Templet, Östermalmsgatan 69

Biljetter 0–160 kr  
Biljetter på [billetto.se](https://billetto.se)



Arrangör: Akademiska kören i samarbete med



Tack till Roi Division